

Γεννημένος το 1926 στο Σουφλί, ο Στέφανος Στεφάνου πέρασε, μοιραία, από την παιδική ηλικία στην εφηβεία και ακολούθως στην νεότητα, την ζοφερή περίοδο που προέκυψε η Μεταξική δικτατορία, ο πόλεμος, η Κατοχή και φυσικά ο Εμφύλιος.

Κάνοντας τις επιλογές του ή οδηγούμενος σε αυτές, βίωσε τη δημιουργία, την επικράτηση και τη διατήρηση του εμφυλιακού κλίματος. Πέρασε τα περισσότερα χρόνια της νιότης του σε κρατητήρια, φυλακές και απόμακρα σημεία εκτοπισμού. Παρέμεινε πιστός στις πολιτικές του πεποιθήσεις παρά το κόστος που κατέβαλε και τελικά επιβίωσε.

Πλησιάζοντας τα 90 κατέγραψε με τη βοήθεια της Χριστίνας Αλεξοπούλου, (η οποία γεννήθηκε κάτι περισσότερο από μισό αιώνα αργότερα), το χρονολόγιο της πολυεπίπεδης και ταραχώδους ζωής του.

Το κάνει με μετριοφροσύνη, με ηρεμία αλλά αποφασιστικά και με αναφορά εκπληκτικών λεπτομερειών. Σε όλους όσοι δεν έζησαν εκείνα τα χρόνια, αλλά θέλουν να ακούσουν, να μάθουν, να καταλάβουν τι έχει συμβεί, το πόνημα του αποτελεί ένα σημαντικότερο βοήθημα.

Μέσα από την εξιστόρηση των προσωπικών βιωμάτων μας μεταφέρει το κλίμα όλης εκείνης της περιόδου, από το '41 έως το '71, μας βοηθά να κατανοήσουμε τις συνθήκες και να αντιληφθούμε το πόσο δύσκολο ήταν τελικά να αποφευχθεί ότι συνέβη

Παρά το γεγονός ότι υπηρέτησε με πίστη και συνέπεια την ιδεολογία του, κάνει την καθαρή κριτική του και μας μεταφέρει άριστα τόσο το κλίμα στις οργανώσεις του κόμματος όσο και τους μηχανισμούς ελέγχου.

Το πράττει με ηρεμία, *«Ήθελα να επισημάνω πως μερικές “κακές συνήθειες” που είχαν*

αποκτήσει στο γνωστό κάστρο και σε ξερονήσια πολλές φορές αποδείχτηκαν βλαπτικές για την ευρύτητα σκέψης, τη ζωντανία και την πρωτοβουλία των ανθρώπων του κινήματος». (σ.70)

ή στο ακόμα πιο επίκαιρο θέμα του αφοπλισμού μετά την Βάρκιζα: «Μας έβγαλαν και λογύδριο “περί πολιτικής νίκης του κινήματος” και τέτοια. Αρκετόν καιρό, ως το καλοκαίρι του 1945 την ακούγαμε αυτή την κοτσάνα! Ότι επρόκειτο για επιτυχία της Αριστεράς, μολονότι μας είχαν γδύσει οι Άγγλοι και τα τσιράκια τους». (σ.97)

Με τρόπο παραστατικό δίνει το κλίμα του ζόφου του Εμφυλίου σε τόσες και τόσες περιπτώσεις: «...και το στερνό αγόρι της το Χαρίλαο, που της τον έφεραν, ζεστόν ακόμα, σκοτωμένο από λιθοβολισμό από τους φονιάδες μαυροσκούφηδες που τον συνέλαβαν άρρωστο με πυρετό και τον έθαψε με τα χέρια της» .(σ.120)

Δίνει και ένα στίγμα από το οικονομικό αποτύπωμα των κρατούντων, πριν ακόμα τελειώσει ο Εμφύλιος: «Όλη αυτή η ιστορία των φυλακών της Γυάρου συνοδεύτηκε με μια μεγάλη οικονομική ρεμούλα, από τον εργολάβο Μεταξά με τη συνεργασία της διεύθυνσης της φυλακής και φυσικά παραγόντων του υπουργείου Δικαιοσύνης» . (σ. 193)

Δεν λησμονεί να κάνει την αναφορά στις θέσεις την απάνθρωπη εκείνη περίοδο όπως ότι το : «αντάρτικο δεν είναι λύση, το αντάρτικο θα φέρει τη λύση»

Στο καίριο ερώτημα που θέτει η Αλεξοπούλου, «Τι σκέφτεστε τώρα που όλα αυτά έχουν τελειώσει»: απαντά: «Πως έχουν τελειώσει, πόσο καλύτερα είναι; Ζούμε σε έναν κόσμο εφιαλτικό. Γι' αυτό σκοτώθηκε ο Άρης; Για αυτόν τον κόσμο βασανιστήκαμε, τραβήξαμε τα πάνδεινα δεκάδες χιλιάδες, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι σε όλη την Ελλάδα; Για αυτόν τον κόσμο σκοτώθηκαν ή πέθαναν σε άθλιες συνθήκες χιλιάδες σύντροφοί μας;» (σ.47)

Ο συγγραφέας ή καλύτερα ο συνεντευξιαζόμενος, χρησιμοποιεί μια γλώσσα ζωντανή, γεμάτη από λέξεις τοπικών διαλέκτων, αποκαλύπτει τον πλούτο των γνώσεών του, χωρίς ποτέ όμως να επαιρείται για αυτές, ή να κομπάζει για όσα δύσκολα αντιμετώπισε λόγω ιδεολογίας.

Είναι ένα σπαραξικάρδιο, σε πολλές αφηγήσεις του, βιβλίο καθώς μέσα από προσωπικά βιώματα μας γνωστοποιεί την τραχιά πορεία από την μύηση, στον αγώνα, στην παρανομία της αντίστασης, στον Εμφύλιο και βέβαια τις εμπειρίες της ανάκρισης, των βασανισμών, του εγκλεισμού, της απομόνωσης, τις απεργίες πείνας και ασφαλώς τις εξορίες, στα στρατόπεδα ομήρων, όπως τα κατονομάζει.

Ακολουθως είναι και απαισιόδοξο. Μάλλον δεν θα μπορούσε να αποπνέει κάτι διαφορετικό.